

Dr. Bogumil Vošnjak: **Pobeda Jugoslavije.** Nacionalne misli i predlozi. Izdanje Sveslovenske knjižare, Beograd, 1929.

Po Wendlovem receptu je B. V. zbral vrsto svojih priložnostnih člankov iz zadnjega časa in jih predložil naši javnosti kot nekak idealni program državnega jugoslovanstva. Med programatične državopolitične članke o vlogi Jugoslovanov na Balkanu (Ekonomska zajednica Balkana, Za Balkanski institut, Kraj Slovenstva?, Panevropa i Jugoslovenstvo) in članke o izgraditvi jugoslovenske ideologije (Za Jugoslovensku Školu Rada, Jugoslovensko kulturno jedinstvo i naše selo, Zagorci u Sumadiji, Za Školu karaktera, Problem jugoslovenskog pisma, Smisao Jugoslavije) je uvrstil članke o M. Pupinu kot vzornem Jugoslovanu (Knjiga idealizma, nauke i vere) in Al. Gradniku kot pesniku Jugoslovanstva ter historične reminiscence o Napoleonovi Iliriji kot nekaki idejni predhodnici Jugoslavije (Francuska i Jugoslavija 1809—1813), z mirovne konference (Clemanceau i Jugosloveni) in iz ustavnih bojev zadnjega desetletja (Iz istorije administrativne podelje Jugoslavije). Za uvod je dal članek Dva sveta, kjer ugotavlja razočaranje politično in vojno aktivnega dela Jugoslovanstva nad razmerami in svojim položajem v novi državi. V zaključnem članku Smisao Jugoslavije primerja zedinjenje Jugoslovanov z zedinjenjem Italije in poudarja konstruktivno silo in vitalno moč žrtev za kako idejo. Podčrtava žrtve Srbije za jugoslovanstvo in postavlja kot državno načelo Jugoslavije dinamiko brez nasilja, ki naj na priroden način vodi do jugoslovanskega kulturnega edinstva. Samoslovenstvo, samohrvatsvo in samosrbsvo mora izginiti, govorimo namesto o individualnosti rajši o kulturnih tipih, ki naj bi se med seboj spajali, oplojali, družili in bratili. Prvo desetletje skupne države je prešlo v tem oziru brezplodno. Posebej poudarja nejugoslovanski duh pri Slovencih, ki se kaže v tem, da zasmehujemo pisatelje, ki v duhu jezika uvajajo v slovenščino srbohrvatske besede. Slovenski kulturni problem je treba rešiti tako, da bodo pozitivni elementi, ki jih je ustvarila slovanska preteklost, prešli v novo kulturno enoto, jugoslovansko. Kot ideal navaja stavek iz svojega nesprejetega načrta uvoda h Krfski deklaraciji, ki se glasi: »Srbi, Hrvati in Slovenci ustvarjajo pri ustanavljanju nove državne skupnosti novo državno in upravno življenje, ki ni nadaljevanje dosedanjih državnih (danes bi dodal »in kulturnih«) individualnosti, ampak naj se s prevzemom vsega najboljšega v državnem in socialnem življenju vsake izmed treh vej vse narodne posebnosti spojijo v eno višjo.«

Koncem knjige se nahajata še dva članka (Pobeda Jugoslavije in Udes jedne generacije), ki ju v kazalu ni. Prvi je nekaka historična utemeljitev zgodovinskega akta z dne tretjega oktobra 1929. Drugi članek pa je izliv tistih mešanih čustev pisateljevih, s katerimi je napisal že uvodni članek o dveh svetovih. Končno oriše na podlagi glavnih misli člankov te knjige načrt obnove, ki bo dala Jugoslaviji šele pravo idejno vsebino: Moralna obnova v zmislu pravega slovanskega krščanstva, šola značaja naj da posamezniku in državi trdno notranjo oporo. V zvezi s tem je potrebna obnova pravne vesti in pravičnosti. V družabnem življenju borba partizanstvu. Ekonomska obnova kot harmonija interesov vseh slojev posebno s pomočjo zadružništva. Prosvetna obnova v duhu Jugoslovanstva s pobijanjem nepismenosti in centraliza-

cije narodne prosvete. Obnova racionalizacije dela. Socialna obnova in končno medbalkanska obnova, ki naj ji služi Balkanski institut v Beogradu po vzoru Panameriške unije. Stožer vsega naj bo integralno jugoslovanstvo v službi državne misli. V državnem interesu bi bila zveza generacije iz l. 1914. in svetovne vojne.

Pri množici lepih in idealnih misli, pogosto vzvišenih nad vsako realnost, pa tudi v tej knjigi V. le prevečkrat stavi v ospredje svoje osebno razočaranje in razne osebne zadeve, ki mu narekujejo tako neresnične in nepravilne trditve kakor n. pr.: »Na ljubljanskem univerzitetu bilo je imenovano, ne znam koliko profesorov za proučevanje sviju mogućih slovenačkih dijalekata ali nijedan za proučevanje našeg kulturnog jedinstva« (podčrtal jaz), kakor ne bi dobro vedel, da je pri nas samo ena stolica za slovansko dialektologijo (prof. Ramovš) in da je srbohrvatski jezik tudi v praksi, ne samo v teoriji, popolnoma enakopraven slovenščini. Že zgoraj navedena trditev, da Slovenci zasmehujemo pisatelje, ki uvajajo srbohrvatske izraze, pa nam, kakor že marsikaj drugega pri Vošnjaku, vzbuja sum, da se je on zadnji čas toliko odtujil življenju in problemom svoje ožje domovine, da jih res ne razume več. Idealni delavec za njegovo idejo bi po našem moral stati na tem bregu, ne pa klicati z drugega brega. Če bi ne bilo tako, bi vedel, da se smejemo raznim spakam in pa uvajanju raznih po obliki smešnih tujk, za katere bi jugoslovanski skupni jezikovni kulturi mi sami lahko nudili boljše in pristno slovanske izraze in pa da odklanjamo načelo, ki ga je pred leti zagovarjal neki pedagog, naj v šolah pri pouku slovenščine in srbohrvaščine učitelj pazi samo na to, da bo oblika odgovarjala enemu ali drugemu teh jezikov, češ, da se bomo tako najhitreje jezikovno ujedinili. Slovenci pa nasproti temu zahtevamo v šoli in literaturi pravilno slovenščino in pravilno srbohrvaščino. Odklanjamo namreč prav tako bodoči jugoslovanščini kot sedanji slovenščini kvárno zmešnjavo ter zahtevamo namesto površnosti kvaliteto. Jugoslovanstvo in bodoča jugoslovanščina zaslužita boljših temeljev kakor je brezsystemna mešanica dveh jezikov.

Vzvezi z izvajanjem o »udesu jedne generacije« pa odklanjamo primeru med jugoslovansko in češko medvojno akcijo v inozemstvu, še bolj pa primeru o ekonomskih sadovih ene in druge v novih državah. Češki legijonarji so namreč svoji ekonomski organizaciji (legionarska banka) postavili temelje brez pomoči svoje države še v Sibiriji, zaslužena pomoč države je bila torej dodeljena nečemu že obstoječemu. Osnovo za to, kar imajo, so si češki legijonarji ustvarili sami s svojim slotnim delom, če si jih Jugoslovani, ki so po številu po naših informacijah Čehe mogoče celo presegali, niso ustvarili, je to najmanj krivda naše sedanje države ali njene brezbriznosti napram njim. In če se do danes kljub vsem skušnjam iz inozemstva in desetletnega življenja v svobodni državi še vedno ni posrečilo organizirati generacije iz l. 1914. in svetovne vojne, je to zelo jasn znak, da ni imela niti v preteklosti niti v sedanosti enotnih ciljev. Rad izvzemam posameznike, med njimi, radi njegove doslednosti v prvi vrsti Vošnjaka samega; vsa preteklost in sedanost pa dokazuje, da ti poedinci niso obvladali svoje množice, kakor so jo obvladali Masaryk, Štefaník in Beneš. Frst.